

CONTROLUL FINANCIAR – METODĂ EFICIENTĂ DE GESTIONARE A FINANTELOR PUBLICE

Rodica CERNIT

Academia de Studii Economice a Moldovei

State financial control is designed to achieve the financial policy of the State, budgetary control, control of business enterprises and state institutions, banks and financial corporations; the state financial control within the economy, if to control non-governmental monetary obligation to the state, respect for legality and rationality in the spending of allocated budget resources, the rules for carrying out the records and reports.

Sistemul economic care se formează în Republica Moldova, a cărui bază o constituie relațiile de piață, determină transformările calitative ale tuturor mecanismelor de gestionare. Un loc aparte în acest sistem îl ocupă controlul, un element important al acestuia fiind controlul financiar. Controlul financiar este un sistem de organe și măsuri consacrate verificării legalității și raționalității acțiunilor în sfera constituirii, repartiției și utilizării fondurilor bănești ale statului și organelor administrației locale. Fiind o formă a controlului de stat, controlul financiar contribuie la asigurarea legalității, protecția proprietății, utilizarea corectă, eficientă și în mod econom a mijloacelor bugetare, creditare și a celor proprii, ajutând la depistarea încălcărilor disciplinei financiare. Destinația controlului financiar de stat și municipal este de a contribui la realizarea cu succes a politicii financiare, la utilizarea eficientă a resurselor financiare.

Ineficiența controlului financiar de stat are un impact negativ asupra întregului sistem de funcționare a economiei de piață. Un prejudiciu enorm aduce controlul inefficient asupra corectitudinii cheltuirii mijloacelor de stat în procesul executării bugetului și utilizării proprietății de stat.

O direcție importantă de perfecționare a procesului bugetar este trecerea la sistemul trezorerial de executare a bugetului de stat.

Consolidarea legislativă a independenței bugetelor în cadrul sistemului bugetar al Moldovei a eliberat într-o măsură anumită organele financiare locale de controlul obligatoriu asupra corectitudinii și raționalității utilizării mijloacelor din bugetul de stat.

Ordinea de executare a bugetului de stat pe venituri, care a funcționat până nu demult, se caracteriza atât printr-o operativitate scăzută de trecere la cont a veniturilor pe contul bugetului de stat, prin întâzieri mari, incompletitudine și divergențe în informația prezentată de Banca Centrală, cât și prin abordarea diferită a ordinii de repartiție a veniturilor între bugetele de toate nivelurile. În sfera de cheltuieli a bugetului de stat sistemul actual poartă amprenta unei economii de directivă, maxim centralizată, deoarece admite fixarea lor doar la stadiul plății, adică atunci când manevrarea resurselor financiare bugetare este practic ratată.

Mecanismul de utilizare a resurselor bugetare, slab adaptat la condițiile economice actuale, nu era în stare să asigure „transparența” bugetului și controlul eficient asupra utilizării raționale conform destinației mijloacelor bugetare avea un caracter eșalonat și se caracteriza printr-o operativitate joasă și prin fărâmițare. Organizarea evidenței mijloacelor bugetare în cadrul băncilor nu permitea de a primi operativ informația despre cheltuielile de casă, ținerea evidenței separate pentru operațiunile în valută națională și străină încălca principiul unității de casă a bugetului.

S-a creat o situație reală când executarea bugetului ieșea practic de sub controlul guvernului, de aceea trecerea la sistemul trezorerial de executare și crearea unei structuri noi de control financiar constituie o măsură întemeiată și necesară de luptă cu corupția și de prevenire a acesteia la diferite niveluri de conducere.

În conformitate cu Legea Republicii Moldova privind bugetul de stat, controlul financiar se efectuează de către organele legislativ și executiv ale puterii de toate nivelurile, precum și de către instituții special create, asupra activității financiare a tuturor subiecților economici (stat, întreprinderi, instituții, organizații), pentru aceasta utilizându-se metode speciale. Controlul financiar include controlul asupra respectării legislației financiar-economice în procesul de formare și folosire a fondurilor de mijloace financiare, evaluarea eficacității economice a operațiunilor financiar-economice, raționalitatea cheltuielilor și estimarea posibilităților financiare și ale planurilor de activitate ale întreprinderilor.

Controlul financiar de stat este destinat pentru realizarea politicii financiare a statului, a controlului bugetar, a controlului asupra activității întreprinderilor și instituțiilor de stat, a băncilor și corporațiilor financiare.

Controlul financiar de stat în sfera neguvernamentală a economiei constă în controlul obligațiunilor monetare față de stat (impozite și alte plăți obligatorii), în respectarea legalității și a raționalității în procesul de cheltuire a mijloacelor bugetare alocate, în respectarea regulilor de ducere a evidenței și a rapoartelor.

Organele legislative și cele reprezentative ale administrației publice locale, organele puterii executive de stat de nivel central și local, organele financiar-credite efectuează controlul financiar extern și intern în sferile bugetară, fiscală, valutară, creditară, de asigurare, investițională.

Controlul bugetar constituie un ansamblu de măsuri, realizate de organele de stat referitoare la legalitatea, raționalitatea și eficacitatea acțiunilor privind instituirea, repartitia și utilizarea fondurilor monetare, scoaterea în evidență a rezervelor de sporire a intrărilor în buget și ameliorarea disciplinei bugetar-fiscale. Sarcinile controlului bugetar constau în:

- asigurarea corectitudinii formării și executării bugetului; respectarea legislației fiscale și bugetare;
- controlul asupra corectitudinii ducerii evidenței contabile și a rapoartelor;
- verificarea eficacității și utilizării conform destinației a resurselor bugetare și a mijloacelor fondurilor cu destinație specială;
- ameliorarea disciplinei bugetare și fiscale;
- scoaterea în evidență a rezervelor de sporire a bazei de venituri pentru bugetele de toate nivelurile;
- controlul asupra realizării mecanismului relațiilor interbugetare;
- controlul asupra formării și repartitei fondurilor bugetare speciale de susținere financiară a regiunilor;
- suprimarea deciziilor nelegale privind acordarea scutiților fiscale, donațiilor de stat, subvențiilor, transferurilor și altor asistențe acordate unor categorii de plătitori;
- depistarea cazurilor de risipă și abuzuri financiare, întreprinderea unor măsuri adecvate de pedepsire a persoanelor vinovate;
- efectuarea lucrului de profilaxie, de informare și explicare în scopul sporirii disciplinei bugetar-financiare.

Obiectul controlului nu este doar sfera bugetar-fiscală și procesul bugetar, ci și întreaga activitate financiar-economică a subiecților relațiilor de piață. Prin aceasta se și explică rolul și importanța controlului bugetar în calitate de element primordial al controlului de stat și al administrării.

Obiectul nemijlocit al controlului bugetar sunt etapele procesului bugetar (elaborarea, examinarea, aprobarea, executarea bugetului, întocmirea și aprobarea dării de seamă privind îndeplinirea lui), încasările fiscale și alte plăți în buget, alocările în fondurile cu destinație specială, declarațiile, calculele impozitelor, fondurile bugetare speciale, donații, subsidii, subvenții, transferuri, credite bugetare, schimb și transmiterea cu titlu gratuit a valorilor materiale, taxa vamală etc.

Analiza bugetară multilaterală, care constituie temelia elaborării politicii pe termen lung în Republica Moldova, va permite de a folosi bugetul în calitate de instrument activ de reglementare de stat a proceselor reproductive.

Componenta și structura organelor controlului bugetar sunt determinate de orânduirea statală a țării, de funcțiile și sarcinile realizate de către stat la o etapă concretă a dezvoltării sale, deoarece controlul constituie unul dintre elementele funcționale eficiente ale administrării. Actualmente, viziunea față de controlul de stat, față de necesitatea sa, eficiența și caracterul său general s-a schimbat evident.

Controlul financiar de stat în Republica Moldova se efectuează de către organe speciale de stat: Curtea de Conturi, care este organul suprem de control financiar și care se efectuează în baza prevederilor constituționale și potrivit metodelor contabile și moderne, exercitându-și atribuțiile independent, în conformitate cu Constituția Republicii Moldova și alte legi, Ministerul Finanțelor, Departamentul Control Financiar și Revizie de pe lângă acesta, Serviciul Fiscal de Stat, precum și alte organe de stat, cum ar fi:

1. Parlamentul Republicii Moldova. Controlul suprem privind respectarea disciplinei bugetar-fiscale constituie un element esențial al administrației de stat, al aplicării politicii fiscale unice pe întreg teritoriul țării, al păstrării integrității sale. Controlul se realizează pe calea emiterii unor ordine pe probleme financiare, bugetare și fiscale, adoptării legilor bugetare etc.

2. Guvernul Republicii Moldova:

- asigură realizarea politicii bugetar-fiscale;
- elaborează și prezintă Parlamentului bugetul de stat și asigură executarea acestuia;
- prezintă Parlamentului raportul privind executarea bugetului de stat;
- elaborează și realizează politica bugetar-fiscală a țării;
- asigură perfecționarea sistemului bugetar;
- informează Parlamentul despre mersul executării bugetului de stat;
- prezintă în termenele stabilite documentația necesară la Curtea de Conturi în procesul de verificare de către aceasta a executării bugetului de stat.

Guvernul controlează și reglementează activitatea financiară a ministerelor și departamentelor, problemele bugetare și relațiile interbugetare.

3. Curtea de Conturi, cu următoarele sarcini:

- organizarea și realizarea controlului asupra executării în termene a articolelor de venituri și cheltuieli ale bugetului de stat și ale bugetelor locale;
- determinarea eficacității și raționalității cheltuirii mijloacelor de stat și executarea proprietății de stat;
- evaluarea fundamentării articolelor de venituri și cheltuieli ale proiectelor bugetului de stat și ale bugetelor locale;
- analiza devierilor de la indicii stabiliți ai bugetului federal, bugetelor fondurilor extrabugetare federale și elaborarea propunerilor orientate spre lichidarea lor, precum și spre perfecționarea procesului bugetar în ansamblu;
- controlul asupra legalității și oportunității circulației mijloacelor bugetului de stat și a mijloacelor fondurilor cu destinație specială în Banca Centrală a Republicii Moldova, în băncile autorizate și alte instituții financiar-creditare ale Republicii Moldova;
- prezentarea cu regularitate Parlamentului a informației privind executarea bugetului de stat și rezultatele controalelor efectuate.

În cadrul activității sale, Curtea de Conturi efectuează revizii complexe și verificări tematice pe compartimente și articole separate ale bugetului de stat. În cadrul acestor controale și verificări, în baza veridicității evidenței contabile și dărilor de seamă financiare, sunt stabilite oportunitatea și caracterul complet al plăților reciproce dintre obiectul verificat și bugetul de stat.

În cazul când sunt depistate nereguli care aduc prejudicii și necesită a fi lichidate, Curtea de Conturi este în drept să dea unele recomandări obligatorii administrației organizației supuse controlului.

4. Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova este un organ de stat al puterii executive care asigură implementarea politicii bugetar-fiscale unice în Republica Moldova și care coordonează activitatea altor organe de stat ale puterii executive în sfera dată. Acesta este abilitat cu împuterniciri largi referitoare la activitatea de control în procesul de elaborare și examinare a bugetului de stat, a planurilor de cheltuieli ale ordonatorilor de nivel superior și inferior ai creditelor bugetare, acumularea veniturilor în buget și finanțarea cheltuielilor, precum și la efectuarea lucrărilor de control-revizie la întreprinderi, instituții și organizații cu diverse forme de proprietate și apartenență departamentală.

Controlul bugetar se efectuează de către toate secțiile și direcțiile Ministerului Finanțelor în limitele competențelor lor și sferelor de activitate, inclusiv prin intermediul Direcției de control financiar și revizie de pe lângă acesta.

5. Trezoreria de Stat a Republicii Moldova. Sarcina de bază a Trezoreriei constă în organizarea și efectuarea controlului asupra executării bugetului de stat al Republicii Moldova. Trezoreria are funcția de a redistribui impozitele încasate între bugetele de diverse niveluri în concordanță cu normativele stabilite. Totodată, organele trezoreriale realizează în comun cu organele financiare culegerea, prelucrarea și analiza informației referitoare la starea resurselor financiare publice și prezintă în instanțele legislative și executive rapoarte privind operațiunile financiare ale Guvernului pe bugetul de stat, privind fondurile cu destinație specială, gestionate de Guvern; gestionează și deservesc, în comun cu Banca Centrală și alte bănci autorizate, datoria internă și externă a Republicii Moldova; gestionează veniturile și cheltuielile bugetului de stat și ale fondurilor cu destinație specială de pe conturile trezoreriale din bănci, reieșind din principiul unității de casă; prognozează volumul resurselor financiare de stat; elaborează materiale metodologice și instructive pe problemele referitoare la competențele trezoreriei; efectuează operațiuni de evidență a vistieriei de stat a Republicii Moldova.

În scopul sporirii eficienței utilizării controlului financiar, întru perfecționarea procedurilor utilizate în executarea bugetelor și valorificarea rezervelor existente în domeniul finanțelor publice, un rol important îl joacă sistemul trezorerial. Crearea unui spațiu unic informațional va permite automatizarea proceselor de evidență și control și consolidarea sistemului de gestionare a finanțelor publice.

Bibliografie:

1. Legea bugetului de stat pe anul 2008, nr.254-XVI din 23.11.2007 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2007, nr.192-193/745.
2. Stratulat O. Mecanismul financiar. - Chișinău, 1998.
3. Manole T. Finanțele publice locale: teorie și aplicații. - Chișinău, 2000.
4. Secieru A. Finanțele publice. - Chișinău, 2004.

Prezentat la 29.03.2010